

Qərib Mehdi

(hekayə)

Hava qaraldı. Onun eve gəlmək vaxtı ölüb keçmişdi. Çay da hazır idi, yemək də. Ev sahibi isə gəlib çımaq bilmirdi. Arvadı təlaşlanmağa başlamışdı: «Görəsən, bu başı batmış harada qalıb? Niyə gəlib çıxmır? Yaçın direktordan yeni tapşırıqlar alır.

Qeyri-adi intihar

Təki içində bir şey olsun. Qayda belədir: at kimi yemək istəyirsənsə, görək eşşək kimi işləyəsən».

Nəhayət, yağın ayaqları ilə pillələri qaçdı. Zorla qaldırığı əlini çapının dəstəyinə yetirdi. Gücü yetirli olmadıqdan çapını yavaşca itələdi. Çapı məcburi bir işi icra edimmiş kimi yataq xəstəlik zənci. Sanki ölmək bundan asan imiş. Günortadan bəri dilinə bir şey vurmamışdı. Bərk acı olmuş. Havası almış xörəyin ətri burunda cınyayıb işləni diçəlidi. Yaşamaq hissi arada düzülən icra əməliyyatının yorğunluğu ilə üz-üzə dayanmışdı.

Arvadı əlini mübarək əyaq səşirdən, ağır nəfəsindən, incidiyi çapının zanlısından tanıdı. İçəridən səşirdi:

– Sənən?

Ərinin yorğun səsi eşidildi:

– Hə, mənəm.

– Niyə gəlib çıxmırsan? Süfrə çoxdan hazırıdır. Sənin ucbatından biz də dilimizə bir şey vurmamışıq.

– Gələ bilərəm ki... – ev sahibi işarəli danışdı.

Ev xanımı da atmacasından qalmadı:

– Ne oldu ey, sənə belə? Elə bil əvvəlki qırığı uçuşlu, ceyran qaçqılı kişi deyilsən...

– Kişi bu nikbin atmaccanın qarşısında başını buladı.

– Qoyurtarı ki, kişiliyini saxlayasan. Yük ağır olanda hambala döndürsən, belin ayılır. Əyləndən kişi çıxmaz.

Arvad ağırlı məcraya yönələn sözləşmənin məcrasını dəyişdi:

– Yaxşı, yaxşı, sən Allah. Qaş-qabağın qar yağdırmasın. Əsas boğazdır. Yemək qayğısından azadsansa, yaşayacaqsan. De gördüm, bu gün nə təhər gəlibsən?

Kişi mızıldandı:

– Sayıb-sahmanlamaqda əvvəlki həvesim qalmayıb. Ne qədərdirsə, ciblərimdədir. Onu bilərəm ki, qarışıqdır: milli pul da var, dollar da, yevro da, hefta türk lirası da.

Arvadın sifəti işığa büründü. Şən əhval-ruhiyyə ilə ərinin cibli geyimlərini əynindən aldı:

– Qarışq və qarışıq malları sahmanlamaq mənim işimdir, – əlini göyə doğru qaldırdı, dua seansı başladı. – Allah o kişini, direktorunu deyirəm, Turdağına döndərsin. İndi hər adama kreslo elətar etmirlər. Kreslo əb bir səhni şeydir ki, üstündə otursan, başından pul yağdır. Böyük bir müəssisədə direktor müavini işləmək həmməne iş deyil. Öbrəcan o kişiyə sadıq olacağına, tapşırıqları canla-başla yerinə yetirəcəyini yadından çıxarma ha!.

Arvad hücumdaydı, arəcəzə müdafiə olunurdu. Beyində cavab üçün bir fikrə dolarsdı: «Mən köpək oğlu «kəpək balığına» əb ilmişəm ki, can qurtarmaq, xilas olmaq çətin. Kreslo çətin yoluma «kres» çəlib». Düşündükünü demədi. Desəydi, yüngülşərdi. Bilirdi ki, arvad tərəfindən yeni cəhətlərlə qarşılaşdı. O, bu hücumu dəf etməyə gücündə deyildi.

Arvad «qırıq» kişini ütdən keçirib süfrə arxasında oturdu. Arvadın kefi kök idi. Əhəyafı yerə dəymirdi. Arşədə üstünə oxumazdan əvvəl sazlarını şah perçədə üstündə kökləyirdi: zilini zil, bəmini bəm əleyirdi. Ev sa-

hibəsi də ərinin ciblərindən aldığı dolları, yevronu, manatı, lirəni – hərsini öz perdesində sahmanlamışdı.

Kişi ac olsa da, işləni qapıları taybatay açan, ətri adama məst edən xörəyə həvəslə girişmədi. Arvadı bunu hiss etdi. Yoxsa, qadın əllərinin ustalığı kəsərini itimmişdi? Əri həmişə onun əllərinin təmiri tərifləyib göylərə qaldırardı.

Əllər o əllərdi, ustalq da həmin ustalq. Bəs nə baş verib? Deyişən nədir? Ərinin zövqü, yoxsa, ustalığa malik qadın əllərinin səhri? Dəqiqələşdirmək çətin. Hər halda, son vaxtlar ərinin davranışında baş verən dəyişikliklər qadının iti nəzərlərindən yayınmırdı. Kişi gətlikcə yorğun görünürdü. Hiss olunurdu ki, o, içində baş qaldıran div iradəli bir güdə əlşməkdədir. Təhlükəli enişdir. Arvadı hər dəfə ərinə xatırladırdı ki, vəzifə –

Arvadın bışirdiyi ətirli xörəyi yeyib başa çatdırdı. Adığın dəf olunması onun kefi açmadı. İllərlə əzizlədiyi, qulluğunda qul kimi durduğu xanımı artıq rəqibinə çevirməkəydirdi. Özünü mədəni adam sayırdı. Xanımına qarşı zor işlətməyi özünə siçşidməzdi. Ancaq o da öz növbəsində xanımını acı söz qonaqlığına – gerçəyi qəbul etməyə devət etdi:

– Sən son zamanlar mənim fizioloji halımda bir dəyişik, geriləmə hiss etmirsən?

– Əlbəttə, hiss edirəm. Sadəcə, bunu üzə vurmaq istəmirəm. Deyişikliyi işlədən qalmaqallara bağlayıram. Fikirleşirəm ki, üzüntü keçər gedər. Əvvəlki nikbin, gümrəh ev sahibinə çevilərsən. Ancaq ümidlərim özünü doğrultmur.

yerinə yetirdin. O da pillə-pillə səni irəli çəkib axırda özünə müəavin elədi, var-dövlət, mal-mülk sahibi elədi.

Kişi acı bir gülüşlə süfrədən geri dərtdi. İndiyədək bu səviyyədə söhbət açılmamışdı. Çox içmiş adam yediyini geri qaytaran kimi, o da aylarla içində vumuxan hissələri geri püşkürmək istəyirdi:

– Dədəsinin xeyrinə mənə yaxşılıq eləmədi. O, mənə körpü eləmişdi. Varlanmaq arzularına bu körpünün üstündən keçməklə qovuşurdu. Sənədləşmədə usta idi. Hüquqi cəhətdən özünü yaxşı siğortalayırdı. Bütün məsuliyyəti mənim üzərimə qoyurdu. Bilirdim ki, bir gün bunların üstü açılacaqdı. Mənə haqq divanına çəkəcəklər. Ona dəpik vuranımın, kəndirimi kəsib quyuya

kreslo sahibi son ana qədər müsəlləh olmalıdır. Qadın inadkarlığı ilə ərinin iç dünyasına daxil olmağa çalışdı:

– Ac deyilsən?

– Acam.

– Qasığın boşqabla küsülü kimi davranır. Əvvəllər mən bışirdiyim xörəyin üstünə ac aslan kimi düşürdün. Bu dəyişikliyin səbəbi nədir? Kimdir günahkar? Açığı danış. Danış ki, isti evimizə soyuqluq gətirən düşmənimizi mən də tanıyıram.

Sual kişini təpətdi. Haradansa yorulmuş müqavimətinə bir cəsəret gəldi. Görürmüş kimi barmağını uzadıb düşməni göstərdi:

– Günahkar odur, kreslo... – İllərlə ona əzab verən şəri doğmuş canlı kimi rahatlandı. Deyəsən, ac olduğunu da hiss etdi. Boşqabda soyumaqda olan xörəyi işlətlə qaşılmağa başladı. Arvadı heyrətlə onun hərəkətlərini seyr edirdi. Həm də qorxu içində. O, ərinin əzəb səbəbinə diçə gətirilməsini istəməirdi. Yaxşı bilirdi ki, səbəb kreslodur. Kreslo bu ailənin gəlir mənbəyidir. Bütün alınanlar, yapılanlar, bahalı zinet eşyaları,

Kişi artıq əndişəli söhbətin çapısından içəri daxil olmuşdu.

– Bilirsənmi, ümidlərinin doğruluğuna nə mane olur?

– Nə?

– Kreslo. Bütün bələkənin kökündə bu «səğməlinə» dayanır.

– İndi ki başlamasan, fikrini tamamilə. Səninə şərik olmasın, köməyini əsığmə-yəcəyəm.

sallayanımın birincisi o olacaq. Cinayətkarı tutduqları üçün istintaq işçilərinə saxtakarlıqla təşəkkürünü bildirəcək. Bunları öncədən hiss etdiyim üçün iç adamı kimi sənin üstünə yüyürür, səndən kömək umurdum. Deyirdim:

– Tikdirdiyi filan villanın hüquqi məsuliyyəti mənim boynuma qoymağı təklif edir.

Aylımağmdan ehtiyat edib xahiş edir-

Dədəsinin xeyrinə mənə yaxşılıq eləmədi. O, mənə körpü eləmişdi. Varlanmaq arzularına bu körpünün üstündən keçməklə qovuşurdu. Sənədləşmədə usta idi. Hüquqi cəhətdən özünü yaxşı siğortalayırdı. Bütün məsuliyyəti mənim üzərimə qoyurdu. Bilirdim ki, bir gün bunların üstü açılacaqdı. Mənə haqq divanına çəkəcəklər. Ona dəpik vuranımın, kəndirimi kəsib quyuya sallayanımın birincisi o olacaq. Cinayətkarı tutduqları üçün istintaq işçilərinə saxtakarlıqla təşəkkürünü bildirəcək. Bunları öncədən hiss etdiyim üçün iç adamı kimi sənin üstünə yüyürür, səndən kömək umurdum...

– Məni tamah əpəhasının ağzına itəbiyan sən deyilsən? İşlə rahbərimin, evdə avadımın istəyinə qarşı dura bilmirəm. Bu yolun mənə hara apardığını yaxşı duyuram. Hər dəfə direktorun qarşıma qoyduğu cinayətlər təbbəri sənin bəllüşəndə, əlini sənəmə sipər əleyib mənə saxlamadı. Ökənə, arxandan itələdi. Dedi: «Tərəddüd etmə, gəlmiş kresloya bağdır. Təklif rəddi ələsən, qucağına oturduğun kreslo alından çıxacaq, biz də var-dövlət sandan mülləşəcəyik. Qorxma, səni o vəzifədə saxtayan kişi axırda dəğ kimi duracaqdır».

Arvad ərinin aylımasından, qorxaqlığından qorxdı:

– Hə, boynuma alıram, demişəm.

– Elə dəyə-dəyə, mənə çəxməzə diçəy-direyə bu günə qoymusan!

Şübhə dağdıcıdır. Baş verənləri araya-araya, çəlxana-çəlxana gəlib həqiqətin üstünə çəxa bilər. Koru komasında dəfən etmək lazımdır. Hiyləgər, acoğz arvad bele düşündürdü:

– Rəhbərinə qarşı çəxan Allahına qarşı çəxmış sayılır. O, sənin üçün nələrlə eləməyib? Sayılmırsan, sırayının biriydin. İlk adımların, mövqə seçməyən uğurlu oldu. Ona sonadək sədaqətli olacağına onu inandıra bildin. Tapşırıqları canla-başla

– Təklifini qəbul elə. Yoxsa, kreslon eldən gedəcəkdir. Kreslon olmasa, biz necə gəl-götürə dolana bilərik?

– Gözümü yumub addım atırdım. Sonra başqa bir təklif gəlirdi. Dərdimi uşaqların anası olan səninlə bölüşmək istəyirdim. Etiraz etməyə aman vermirdin. Daha sonra dəndə üzən bir gəmisini mənim adıma sənədləşdirmək təklifini aldım. Yene kömək üçün sənin – uşaqların anasının üstünə qaçdım: Qurunu təlayib qurtanblar. İndi də denizə keçiblər. Mənə gəmi sahibi olmağı təklif edir. İstəyirdim, üsyana qalxıb mənə bu təhlükəli yoldan sapındırasan. Sən işə başqa hava çaldırdın. Rəhbərimlə həmməy olub mənə təhlükə ocağına itələyirdin:

– Təklifdən yan dursan, kreslo eldən gedəcək. Kreslo olmayandan sonra məşinli-mülküklü uşaqların necə yağ-bal içində dolanacaqlar?!

– İki tərəfdən sıxıldandan sonra təklifi qəbul etmək məcburiyyətində qaldım. Tamahın ərazisi gətirikcə genişləndirdi. Artıq mən onun korupsiyasının ortağı idim. Mənə çətan tula payının müqabilində o, milyonlar qazanırdı. Sonra torpaq qəpsantısına başladı. Burada mənim də boynuma yeni, daha təhlükəli icralar qoydu. İmtina etmək istərdim. Sən şivən qopardın:

– Eimə gəl. Etsən, kreslo alından, pul alından sürüşəcək. Nəvərinə yazığın gəlsin. Kreslo var ikən onlara da bir gün ağa. Qoy sənin hesabına firavan yaşasınlar.

– İçişləri dşə çərd. Xaricdən idkəlləşləndi. Bu işlə də mənə ehtiyac duyubdu. Quduğanlıq baş apardı. Boynuma qoyub ki, Dubaydan gələndə ona bir arab gözəli hədiyyə gəllirəm. Sən bir ağzadətli müsəlməna bəx...

Qadın gözəri işləndi, sifətinə müəmmal təbəssüm yayıldı:

– Namusun, axtaqın keşiyində durmaq sənəmi qalıb? Kreslonun xatirinə bu tapşırıq da yerinə yetir.

– Məatəl qalmışdım. Bu sözlər sənin dilindən çərd. Yadındadırsa, hirsim kələ-

çəxa vurdu. Dedi: Sən onu yaxşı tanırmısan. Bu gün bu təklifə razı olsam, sabah səni müşəri duracaq. Elə bildim bu sözləri eşidən kimi sən qəzəblənəcəksən. Öksini gördüm, kəpə cınyandan qayıq kimi yırğalandın, gülləməyə başladın.

– Əşi, qoy görək. Bu sözləri demək onun ağlına gəlməz. Mənim yan yaşım keçib. Hay-hayım gedib, var-vayım qalıb. Ələyim ələnim, xəlbirim də göydə fırtanır. Üzdən cavab görməyime bəxma. Sənə son sözlüm, sən vəsiyyətim budur. Qarşı tərəfdən çınarılsı ne eşitsən, kreslonu gözünün qarşısına getir. Onda içində baş qaldıran etiraz hissi dəf olacaq.

Mövqələr aydın idi. Ona qarşı birləşən qarşı tərəflər onu adam yerinə qoyub güzəştə gətmək fikrində deyildilər. Onlar ələ-ələ verib kreslonun başına dolanırdılar. Zor-xoş ev sahibini də bu rəqşin iştirakısına çevirmişdilər. Kişi ayağa qalxdı. Sıniyca nəzərlə arvadını süzdü. Bu baxış vida baxışına da oxşayırdı:

– Mən gedirəm.

Arvadın qarşısı cınyadı:

– Hara?

– İş yerinə.

– Gec deyilmi? Bundan sonra iş yerində nə ölümin var?

Kişi ona lazım olan sözü göydə tutub:

– Ölümlüm olmasaydı, gəlməzdim. Arvad açığına bir az şirinlik qatmaq istədi:

– Gec gələcəksən?

– Ola bilər ki, gec gəlim.

Arvad təkrarı sevdəyi məhəni yerindən qışdı:

– Tez də gələ bilərsən, gec də. Qorax qəbul etməzdən əvvəl kreslonu gözərinin önünə gəlliməyi unutma.

Ona yol verən çəp axarınca örlükü

Polis şöbəsinə telefon açıb intihar dəyəri barədə məlumat verdi. Hadisənin baş verdiyi ünvanı souşudular. Ünvanı dəqiq dədi.

Bir azdan əməliyyatqlar ill-pişikli (sonuncu söz bəzak üçün işlədilib), qobuntubuxovlu içəri girirdilər. Gördükərinə mətəmətə qaldılar. Kəndirib təvanın ortasında qışırıqdan adam əvəzinə kreslo asılmışdı. Bu ayun idi, yoxsa, səbəbləni cəzalandırmaq çəran?

Küncdə günəhkərcasına dayanıb polis işçilərinə bəxan qeyri-adi intiharın səbəbləni könlüklü dəraq qələmi irəli uzatdı:

– Buxovlaym. O mənə cinayətkar elədi, mən də onu cəzalandırdım.